

Motion

1975/76: 2536

av herr Lindkvist m. fl.

med anledning av riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag (1975/76:20) om riksdagens lokalfrågor på längre sikt m. m.

Riksdagen gav förra året förvaltningsstyrelsen i uppdrag att fortsätta arbetet med riksdagens lokalfrågor i avsikt att ge riksdagen ett fastare underlag för sina överväganden angående återflyttning till ombyggda lokaler på Helgeandsholmen eller andra lösningar.

Förvaltningsstyrelsens uppdrag har anförtratts en parlamentariskt sammansatt byggnadskommitté, som gjort vissa överväganden rörande lokalbehov och expansionsmöjligheter, stadsbilda- och miljöfrågor samt kostnadsfrågor.

I skrivelsen 1975/76:20 hemställer förvaltningsstyrelsen om ett reservationsanslag på 6 milj. kr. för fortsatt utredningsarbete rörande alternativ 2, Helgeandsholmen.

I händelse av bifall till förvaltningsstyrelsens förslag har riksdagen bundit sig för mycket lång tid framåt när det gäller lokalfrågorna. Detta skulle i så fall ske på ett enligt vår mening i flera avseenden bristfälligt beslutsunderlag. Inga andra lösningar än den som riksdagen förordade i sitt principbeslut den 28 maj 1975 har granskats. Detta innebär t. ex. att undersökningarna rörande möjligheten till lokaler för riksdagens expansionsbehov begränsats till att endast omfatta hyggnaderna i anslutning till Helgeandsholmen. Någon jämförelse med möjligheterna att finna expansionslokaler i anslutning till en förläggning av riksdagshuset till Sergels Torg har inte gjorts, vilket i hög grad är ägnat att snedvrider en jämförelse mellan dessa båda alternativ.

På byggnadskommitténs uppdrag har byggnadsstyrelsen gjort en ny kostnadsberäkning för en flyttning i enlighet med det s. k. alternativ 2. Det finns ingen anledning att i detta sammanhang erinra mot beräkningen av de investeringar som har kostnadshärknats. Däremot finns anledning att ifrågasätta de antaganden som gjorts beträffande vilka kostnader som i en jämförelse skall påföras alternativ 2. Dessa antaganden, som är helt avgörande för kostnadsberäkningens slutliga resultat, torde behöva underkastas en förnyad granskning.

I det nu presenterade investeringsbeloppet ingår exempelvis ej 8 milj. kr. avseende underhållsåtgärder i samband med ombyggnad av kanslihuset. Detta motiveras av att dessa åtgärder inom kort skulle behöva genomföras, även om en omhyggnad inte blev aktuell. Mot denna bedömning talar ett yttrande av statsdepartementens organisationsavdelning den 29 november 1974, vilket återges i KU 1975:13, varvid framhålls: "Fastigheten är av

hög byggnadsteknisk kvalitet möjligen med undantag för ventilationen. Den är mycket väl underhållen. Huset torde ha lång återstående livslängd.”

Om denna bedömning är korrekt, är det motiverat att öka investeringskostnaderna för riksdagens återflyttning med 8 milj. kr. i 1974 års prisläge.

Det synes klarlagt att något omedelbart behov av grundförstärkning inte föreligger för Helgeandsholmsbyggnaderna. Om däremot de byggnadsarbeten företas som erfordras vid en återflyttning för riksdagen, skulle detta innebära ökade risker för sättningsskador. Detta kan framkalla behov av grundförstärkningsåtgärder, som i så fall hör igångsättas omedelbart för att inte framtvingas efter det att ombyggnadsåtgärderna genomförts. Kostnaderna för sådana åtgärder torde i 1974 års prisläge uppgå till minst 50 milj. kr.

En motsvarande kritisk granskning kan underkastas också andra investeringsposter, som nu inte påförts flyttningsoptionen, t. ex. kostnader för skyddsrum, antikvarisk utgrävning av Riksplan, räntorna under byggnadstiden, flyttningsskostnader, teleteknisk utrustning, markarbeten, handikappåtgärder, säkerhetsåtgärder samt inredning.

Vad beträffar bedömningen av årskostnaderna synes den nu angivna kostnaden för projektet, 24 milj. kr. i prisläget 1976-04-01, vara en rimlig bedömning av de årskostnader som uppstår inom ramen för en byggnadsinvestering om 195 milj. kr. i 1976 års prisläge. Som vi tidigare anfört torde emellertid de totala investeringarna för riksdagens återflyttning komma att bli betydligt högre, varför årskostnaderna måste justeras i motsvarande mån.

De årskostnader som angetts för lokalerna vid Sergels Torg synes vara korrekt angivna till 18 milj. kr.

I beräkningen av årskostnaderna vid alternativ 2 ingår ingen förräntning av ingångsvärde för Helgeandsholmen. I stället belastas alternativet Sergels Torg med kapitalkostnaderna för en upprustning av Helgeandsholmsbyggnaderna. Dessa förhållanden kan uttryckas på det sättet att Helgeandsholmen i dag har åsatts ett negativt värde om minus 25 milj. kr. Detta resonemang synes botten i de erfarenheter som byggnadsstyrelsen haft av riksdagshusets förvaltning sedan riksdagen flyttade till Sergels Torg, varvid det visat sig att hyresintäkter och utgifter för drift och underhåll ungefär balanserat varandra. Verksamheten har alltså inte lämnat något överskott som kunnat förränta ett kapital.

Byggnadsstyrelsens förvaltningserfarenheter avser riksdagshuset. Riksbankshuset däremot är ett relativt normalt kontorshus av god standard, varför hyresvärdet hos lokalerna är avsevärt högre än beträffande riksdagshuset. En upprustning av byggnaderna på Helgeandsholmen med 25 milj. kr. leder till högre hyresvärde hos lokalerna än som varit fallet under hittillsvarande förvaltning. Byggnadsstyrelsens förvaltningserfarenhet har avsett korttidsuthyrningar med hänsyn till att en ombyggnad för riksdagsändamål fanns nära förestående. Det är i regel inte möjligt att erhålla tillnärmelsevis samma hyresintäkter vid korttidsuthyrningar som vid mera

normala uthyrningar.

Årskostnaden för alternativet Helgeandsholmen har av byggnadsstyrelsen nu redovisats till 24 milj. kr., vilket skall jämföras med 20,3 milj. kr. för alternativet Sergels Torg. Jämförelsen sker i prisläge 1976-04-01. Med hänsyn till vad vi tidigare anfört bör emellertid årskostnaden för Helgeandsholmen justeras upp med hänsyn till investeringar, som ej medräknats till grund för kostnadsjämförelsen, samtidigt som årskostnaden vid Sergels Torg-alternativet bör kunna nedjusteras med hänsyn till de alltför pessimistiska bedömningarna beträffande utnyttjandet av Helgeandsholmsbyggnaderna.

I riksdagshusetutredningen 1974 uttalades att en årskostnadsskillnad om 20 % i ett fall som detta bör betraktas som stor. I denna utredning redovisades årskostnaden för återflyttning till 16,2 milj. kr. i prisläget 1974-04-01. Skillnaden i förhållande till nu redovisade 24 milj. kr. två år senare förklaras bl. a. genom en uppräknings med 20 % på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen under den mellanliggande perioden. Som jämförelse må nämnas att under samma period årskostnaden för alternativet Sergels Torg även med byggnadsstyrelsens beräkning endast ökat från 19,8 milj. kr. till 20,3 milj. kr. dvs. med 2,5 %.

Till detta bör läggas att de aktuella investeringar och förhyrningar som avses bli aktuella under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet företer olika känslighet för prisförändringar, vilket kan komma att leda till kraftigt ökande årskostnadsskillnad mellan de båda alternativen.

Av det anförda framgår att riksdagen alltså saknar en redovisning av de totala, ekonomiska konsekvenserna av de två alternativen att lösa riksdagens lokalfråga på längre sikt – återflyttning till Helgeandsholmen resp. kvarstannande vid Sergels Torg. De betänkligheter mot en återflyttning som framfördes på riksmötet den 28 maj 1975 har enligt vår mening förstärkts. Riksdagen har inte heller fått någon redovisning av de kvaliteter för riksdagsarbetet på Helgeandsholmen som inte på samma sätt kan uppnås vid Sergels Torg. I konstitutionsutskottets betänkande KU 1975:13 (s. 33) har utskottet klargjort sin skepsis mot ett alltför snabbt beslut, och vi citerar:

Utskottet har därför försökt räkna fram årskostnaderna för de aktuella alternativen till hösten 1982, då enligt nuvarande planer en återflyttning tidigast kan ha skett. Dessa beräkningar visar på betydande skillnader i årliga kostnader till alt. H:s nackdel. Storleken blir dock mycket beroende av hur starkt byggnadskostnaderna kommer att öka under slutet av 1970-talet.

Enligt utskottets mening måste frågan om riksdagens permanenta lokaler ses i ett längre tidsperspektiv än fram till 1985. Ett minimikrav bör härvid vara att tillräckliga garantier skapas för att de beslut som riksdagen fattar i denna del och som kan komma att medföra mycket betydande kostnader för samhället, tillförsäkras riksdagen goda funktionsmöjligheter åtminstone en bit in på nästa sekel. Frågan om riksdagens sannolika lokalbehov i vart fall fram till år 2000 och de olika nu aktuella lokaliseringsalternativen från denna synpunkt – med särskilt beaktande av expensionsmöjligheterna och flexibilitet – bör sålunda ytterligare övervägas.

Vid behandlingen av förvaltningsstyrelsens skrivelse 1975/76:20 har riksdagsledamöterna en reell möjlighet – och den sista innan stora kostnader är nedlagda i projektet alternativ H – att återföra frågan om riksdagens framtida lokalbehov till förnyad prövning. Den chansen bör tas till vara, detta i synnerhet som beslutet den 28 maj 1975 inte gav det utrymme för den helhetsbedömning av lokalfrågorna med flera alternativa förslag som åtskilliga ledamöter av riksdagen hade förväntat sig.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

1. att hemställa i förvaltningsstyrelsens skrivelse 1975/76:20 avslås,
2. att det med anledning av vad i motionen anförts åt förvaltningsstyrelsen ges i uppdrag att revidera kostnadsberäkningarna för Sergels Torgs- resp. Helgeandsholmsalternativet till lösning av riksdagens lokalfråga på längre sikt och att redovisa resultatet härav för riksdagen.

Stockholm den 3 maj 1976

OSKAR LINDKVIST (s)

SVEN-GÖSTA SIGNELL (s)

LILLY BERGANDER (s)

GÖRDIS HÖRNLUND (s)

KNUT JOHANSSON (s)

i Stockholm

PER-OLOF HÅKANSSON (s)

i Trelleborg

HÅKAN STRÖMBERG (s)

i Vretstorp

HANS ALSÉN (s)

THURE JADESTIG (s)

BO FORSLUND (s)

CHRISTER NILSSON (s)

i Norrköping

ÅKE GUSTAVSSON (s)

i Nässjö

BENGT WIKLUND (s)